

HETTA ER EITT STRÍÐ FYRI RÆTTINUM AT LIVA

Tann 11. júní 1963 rannsaði lög-reglan hövuðsskrivstovuna hjá ANC í Rivonia, sum er ein forstaður til Johannesburg, og handtók har fleiri ANC-limir. Rivonia-sakin byrjaði í október 1963, og Mandela varð furdur úr fangatippi sínum, og bleiv saman við hinum ákærdur fyri sabotagu og samansvørjing við tí fyri eyga at fremja kollvelting og fella stjórnina, og fyri at hjálpa útlendskari hermegi at gera innrás í Suðurafrika. Til-samans vóru 9 ákærdir.

Hövuðsvitnini hjá ákæruvaldinum hövdu næstan øll í langa tíð framm-anundan sitið í avbyrgdum fanga-tippi. Í rættinum tann 20. apríl í 1964 byrjaði Mandela verjuna við eini røðu, har hann segði, at hann var ein av stovnarunum av Umkonto we Sizwe (tað er: spjót tjóðarinnar) sum er sabotage-bólkurin hjá ANC

— Eg eri hövuðsákærdur. Eg eri universitetsútbúgvinn, og havi í fleiri ár virkað sum sakførari í Johannesburg saman við Oliver Tambo. Nú eri eg fangi, dømdur í 5 ára fongsulsrevsing fyri at fara úr landinum uttan at hava fingið loyvi, og fyri at elva til verkfallið síðst í maí 1961.

Fyrst vil eg siga, at tað sum ákæruvaldið sigur um at stríðið í Suðurafrika verður stýrt av útlendingum ella kommunistum ikki er beint. Alt tað, eg havi gjørt, bæði sum einstaklingur og sum ein av leiðarunum hjá fólki mínum, havi eg gjørt undir ávirkan av tí, eg sjálur havi upplivað í Suðurafrika, og ikki av tí, ið fólk aðrastaðni hava sagt.

Sum unglingi í Transkei hoyrði eg teir gomlu í minum ættarbolki siga segur úr gomlum dögum. Millum annað fortaldu teir um kriggin, sum fedrarir fóru í fyri at verja fósturlandið. — Tá kom-ði eg, at eisini eg, at sleppa at tæna mínum fólk, og geva mitt til frælsisstríð. Hetta er tað, ið liggur aftanfyrir alt ið eg havi gjørt í samband við tær ákærdur, ið nú verða reistar ímóti mær.

Síðani skal eg siga eitt sindur um tað at nýta harðskap. Okkurt av tí ið rættur in hevur hoyrt hesum við-vikjandi, er satt, annað er ósatt. Eg fari ikki at nokta fyri at eg havi lagt ætlanir um sabotagu. — Hetta er tó ikki gjørt í óumtonktum framfyrir, ella tí at mær dámar harðskap, men eftir gjølliga umhugsan av polit-

isku støðuni, soleiðis sum hon er blivin eftir at tey hvítu í so mong ár hava trælkað, mersogðið og kúgað fólk mitt.

Eg standi við, at eg eri ein teirra, ið stovnaðu Umkonto We Sizwe, og at eg hevði nógv at siga har, til eg varð handtikin í august 1962. Orsøknar til at vit stovnaðu henda felagsskap vóru tvinnar. Fyri tað fyrsta vóru vit sannførdir um, at tann politikkur, stjórnin hevur fært, ger at harðskapur ikki longur er til at koma uttan um sum politiskt vápn hjá afrikanska fólkinum, og at uttan so at ein leiðsla var, ið visti at hon tordi og megnaði at leiða og beina tær sterku kenslur, ið bylgjast í fólki okkara, fór so nógvur harðskapur og yvirgangur at bresta á, at enn ikki eitt kriggið hevði kunnað elvt til líka sterkt hatur og líka nógvan beiskleika millum fólkaslogini.

Fyri tað næsta kendu vit, at uttan harðskap var ikki møguligt hjá afrikanska fólkinum at fara stríð sitt móti meginregluni í hvíta yvirvaldinum. Allir lógligir mátar at berjast móti apartheid vóru eftir hondini bannaðir við lóg, og vit stóðu í eini støðu, har vit annaðhvørt máttu góðtaka eina framhaldandi kúgan ella standa fastir móti stjórnini. Vit valdu at gera ímóti lógini. Í fyrstani syrgdu vit fyri at bróta lógina soleiðis, at vit sluppu undan harðskapi. Tá eisini hetta varð bannað, og tá ið stjórnin við makt royndi

at knúsa eina og hvørja and-støðu móti tí politikki, hon færdi, tástæðið avgjördu vit at mæta harðskapi við harðskapi.

Men tann harðskapur, vit valdu at nýta, var ikki tað sama sum yvirgangsvirksemi. Vit, sum stovnaðu Umkonto, vóru allir limir í ANC, og hevdu livað við í traditiónini hjá ANC um ikki at nýta harðskap, men at samráðast, til vit funnu eina loysn á politiska strinum. Eftir okkara tykki var Suðurafrika fyri alt fólk ið búði har, og ikki bert fyri tað eina fólkaslagið, tað veri seg svart ella hvít.

Vit ynsktu ikki kriggið millum fólkaslogini, og vit royndu tað dýrasta vit vóru ment at sleppa undan einum kriggi. Men tann beiski veruleikin var, at 50 ára stríð uttan harðskap ikki hevur givið afrikanska fólkinum annað enn meira og meira kúgandi lógávu, og færri og færri rættindi.

Vit umhugsuðu 4 ymiskar mátar at nýta harðskap: Sabotagu, guerillastríð, yvirgangsvirksemi ella kollvelt-ing. Vit valdu at nýta tann fyrsta háttin til fulnar, áðrenn vit tóku støðu til, um vit

skuldu fara víðari.

Tann upprunaliga ætlanin varð gjørd við atliti at politisku og búskaparligu støðu landsins, soleiðis sum vit eftir besta færimuni sou hana. Vit mettu at Suðurafrika í stóran mun var bundið at, og ikki kundi klára seg uttan útlendskan kapital og uttan-landshandil. Vit mettu at ein væl tilrættaleg oyðilegging av el-verkum og tarnar av jarnbreytar- og telefonsambandinum fór at ræða útlendskan kapital av landi-num, gera tað verri at fáa vørurnar úr iðnaðardeplu-num til havnirnar til ásettu tíð, og við tíðini tálma búskapi landsins og fáa veljar-nar at umhuga sjónarmið síni av nýggjum.

Í samband við álopin á búskaparligu sambindingarlíð landsins, skuldi so eisini fremjast sabotaga á stjórnar-bygningar og onnur imyndar-lig tekin um apartheid. Hesi álop vóru ætlað at virka kveikjandi upp á fólk okkara. Harumframt kundi hetta virka sum trygdarventilur hjá teimum, ið ganga inn fyri harðskapi, verið ítøkilig próvførla fyri stuðlukk-ara um at vit hava valt at

taka menskari stig, og verja okkum við at sláa aftur, tá stjórnin nýtir harðskap.

Harumframt hugsuðu vit okkum, at um tað eydnaðist okkum at savna fjøldina til móttøðu, og hetta færdi til at stjórnin fór at svara við at herða ágangin, uttan mun til hvønn hann rakti, fór hetta at vekja samhuga í øðrum londum, og økja trýstíð á suðrafrikonsku stjórnina.

Hetta var tað vit ætlaðu. Umkonto skuldi fremja sabo-tagugæðir, og limirnir fingi strong boð um, at teir undir ongum umstøðu máttu drepa ella særð fólk, tað ið atsoknirnar vóru tilrætta-lagdar ella framdar.

Av royndum sannaðu vit, at opin uppreistur fór at geva stjórnini óendaligar møgu-leikar fyri at myrða lands-menn okkara frá hond, men just tí, at suðrafrikanska jørðin longu hevði drukkið blóðið frá ósekum afrikanar-um, kendu vit tað sum okk-ara skyldu at fyrireika okk-um til, sum frá leið, at nýta harðskap, just fyri at verja okkum móti harðskapi. Sluppu vit ikki undan kriggi, vildu vit búgva okkum til at stríðast soleiðis, sum best

var fyri okkara fólk. Tann stríðsháttur, sum gav okkum bestu møguleikarnar, og sum setti fægst mannalív í vanda hjá báðum partum, var guerillastríð.

Vit avgjördu tí, at vit sum frá leið noyðust at taka tey stig, sum skuldu til fyri at fyrireika okkum til at føra guerillastríð.

Øll hvít verða noyðd at út-búgva seg hernaðarlíga, men afrikanar fáa onga slíka út-búgving. Vit mettu tað tí at vera av alstórum týðningi at skapa eina kjarnu av yel-vandum fólki, sum kundu átaka sær leiðaruppgávur, sum skuldu til, um guerilla-kriggið skuldi brotið á.

Eitt annað, sum ákæru-valdið færdi fram, var at ANC og kommunistaflokkurin hava somu ætlanir og endamál. Eg vil fegin víðgera henda spurningin, og koma inn á politisku hugsjónirmin-ar, eftirsum eg rokni við at ákæruvaldið trúliga fer at royna at benda á, at eg havi roynt at innføra marxismu í ANC. Hetta málskravið er ósatt. Hugsjónarlíga trúar-játtanin hjá ANC er enn sum áður afrikansk-tjóðskaparlig. Tað er ikki ein hugsjón, ið kann lýsast við orðunum »Rekið hvíta mannin í havið«. Afrikanska tjóðskap-arhugsjónin, sum ANC stendur fyri, hevur hugsan-ina um frælsi og somu mögu-leikar fyri øll fólk sum aðal-hyrnisstein, sum tað eisini stendur skrivað í frælsisvyr-lysing okkara. Hon er á ong-an hátt nøkur uppskrift upp á ein sosialistiskan stat. Henda yvirlysing krevur nýggja sundurbýting av jørð-ini, men ikki ognartøku. Hon krevur ognartøku av bankum og monopolidnáði, at tí bert eitt fólkaslag eigur tann stóra monopolidnáðin, og fremja vit ikki eina slíka ogn-artøku, verður hetta eina fólkaslagið framhaldandi at kunna ráða, — eisini sjálvt um tann politiska maktin varð javnbýtt.

Um kommunistiska flokkin er at siga, at um eg havi skilt politisku mál teirra rætt, so vilja teir hava ein stat, sum er grundað á tað marxist-iska grundstøðið. Sjálvt um flokkurin hevur góðtikið ar-beiðið eftir frælsisvyrlysing-ini sum eina fyribilsloysn á teimum trupuleikum, sum hvíta yvirvaldið hevur skapt, so siggja kommunistarnir frælsislysingina sum eina byrjan og ikki sum eitt endamál. Hövuðsmálið hjá ANC var at skapa eina eind, og vinna afrikanska fólkinum øll politisk rættindi.

Endamálið hjá kommunistaflokkunum var hinvæging at fáa kapitalistarnar vekk, og í staðin seta eina stjórn av

